

Разлог (до 1923 година Мехомия) е старо тракийско селище. „Мехомия” на тракийски език е „моя победа”. Стари турски документи говорят, че цялата Разложка котловина е била обрасла с борова гора и я наричали „чам бахчеси”, т.е. борова градина. От 1382 г. до 1912 г., месец октомври, Разожко е под турска власт.

Центърът на града в миналото, а и сега се нарича „пазаре”. Тука са били конакът, пощата, военният клуб, джамията, турските училища, аптеката и магазините. Разните видове стока са докарвани от Неврокоп (Гоце Делчев), Сер, Драма, Кавала, Солун, Качани и др. От пазаре лъчеобразно встрани са наредени махалите (седем на брой).

Печат на гр. Мехомия 1879г.

Военнослужещи от българския гарнизон в Самоков начело с подполковник Топузов, на визита на турския гарнизон в „Мехомия” юли 1908 г.

Конакът (правителственият дом) в Мехомия

Камилите в Мехомия - 1912г.

След освобождението на града – октомври 1912 година започва новото благоустройство на града, създава се нова българска администрация и българско управление.

В близост до **Рилският манастир** и на път към светилищата на **Света гора** Разложкият край винаги е бил под крилото на могъщото просветно и културно влияние. Първите учители в Разлог, които са учили и младо, и старо на българско писмо и четмо, са били рило-монастирските изповедници. Така може да се обясни защо още от 18 век в селището е имало грамотни люде, които са знаели да четат, пишат и пеят на роден език. През 1795 год. в Разлог е открито от даскал Йосиф Мандзурски първото светско училище в града.

През 1821 год. в Разлог е имало три училища с добре подготвени учители. От незапомнени времена църквата и училищата са били неразделни едно от друго. Главни действащи лица за църковното, просветно и революционно дело са били свещеници и учители.

През 1909 год. е открито и читалището в Разлог. Носи името и до днес – „15 септември 1903 год.“ в знак на признателност към всички загинали на този ден.

Най-ранните материални свидетелства за присъствието на християнство в Разложкия край са останките от ранно-християнска базилика в землището на град Разлог в местността Катарино. Нейният патрон е „Св.Илия“ и е датирана от специалисти към 5-6 век. В близост до нея има останки от езическо светилище.

В местността „Круше“ има останки от три малки християнски църкви. Те са датирани към 12-14 век, и са запомнени с имената „Бялата“, „Писаната“ и „Св.Никола“.

На 2 км. южно от Разлог, на естествено възвишение, се намират останките на църквата „Света Троица“. Тя е датирана към 13-14 век. Храмът е ранен стадий от развитието на кръстокуполните църкви.

На 7 км. западно от Разлог се намира църквата „Света Катерина“, датирана към 14-15 век. Местната легенда гласи: *Дошли турците. Харесали много красивата девойка Катерина и я пожелали за харема на бея. За да се спаси от потурчването, Катерина избягала от бащиния си дом и се скрила в гъстите гори на Катарино. Дълго я търсили турците и колкото повече време минавало, толкова повече гняв и злоба заливали душите им заради непокорството. Затова, когато я открили, веднага я посекли. На това място хората построили църква, а за да се помни смелостта и жертвата на девойката, нарекли църквата „Света Катерина“.*

През 1834г. в Разлог е построен храмът „В.М.Свети Георги Победоносец“ – първият възрожденски храм в Разложко.

През 1921 год. е открита църквата „Света Богородица“.

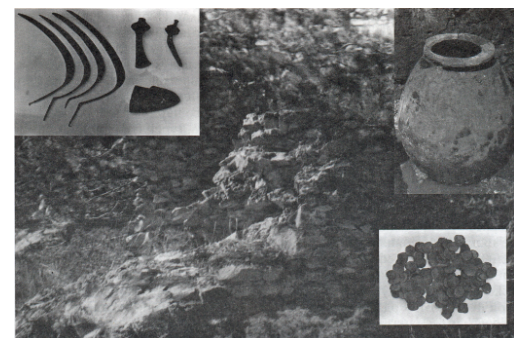
През 1939 год. е осветен храмът „Свето Благовещение Богородично“ – един от най-представителните и красиви храмове в Пиринския край.

Останки от раннохристиянска базилика „Св. Илия“ - V- VI в. и фрагменти от мраморната украса

Култови мраморни плочи от м. „Столоватец“ 2400 г. пр. Хр.

Останки от „Калята“ – крепост, която е била част от местенската отбранителна система на средновековната българска държава. Находи от землището на града X-XII век.

Църквата „Света Катерина“

Храмът „Свето Благовещение“

Знаете ли, че...

- 1869г. в Мехомия (Разлог) пребивава апостолът Васил Левски и основава таен революционен комитет в дома на Кипре Максев

- 1876г. Стоян Ангелов от Мехомия (Разлог) се включва в четата на Христо Ботев

- 1896г. Гоце Делчев основава комитет на ВМРО в Мехомия (Разлог) в дома на Никола Т. Каназирев.

- 15 Септември 1903 г. - Разложкият Кръстов ден, Местността „Андъко”

В страшна неравна битка са посечени двама сина и двама братя на Магделина Юркова. Тя измила телата и главите и ги погребала на това свято място. Нещо невероятно!

- Драмският войвода Мирчо Кипров е родом от Мехомия (Разлог) от богато и патриотично семейство. Изоставя бащино богатство и става учител. После четник. Заради личните му и бойни качества бива определен за Драмски войвода. На 16.09.1903г. с Калапот, Драмско бива тежко ранен в сражение и с последен куршум слага край на живота си.

- 12 Октомври 1912г.-Мехомия (Разлог) посреща свободата. Първи кмет на града е Владислав Каназирев.

- През 19 век Мехомия (Разлог) е един от центровете на грънчарството в българските земи.

- Братя Петър и Иван Каназиреви са едни от основоположниците на химическата промишленост в България - създават сапунени фабрики в София, Варна и Бургас. Даряват пари за построяване на училище в Мехомия (Разлог).

- На 12 Юли 1913г. гръцки войски по долината на р. Места достигат и влизат в град Мехомия (Разлог) и стават господари на почти цялата котловина.

- На 15,16,17 и 18 Юли 1913г. между гръцките военни части и Българските Самоковски и Западно-Родопски отряди се развиват бойни действия.

- На 17 Юли 1913г. за свободата на Мехомия (Разлог) загиват капитан Телемах Лазаров Илиев от Русе и подполковник Григор Христов Спиридонов от Севлиево.

- В 1913г., след подписването на Букурещкият мирен договор, според който Македония е разделена между Гърция и Сърбия, а Румъния взема Южна Добруджа, в град Мехомия се заселват много бежанци от Македония и Добруджа.

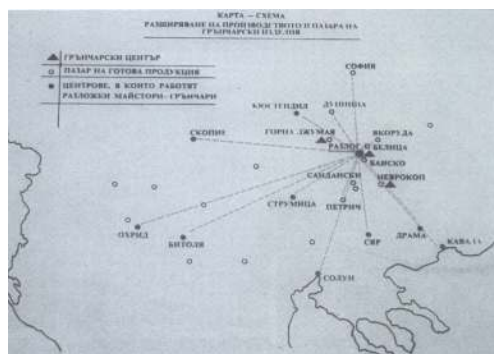
Домът на Кипре Максев

Домът на Никола Т. Каназирев

Четници от Мехомия, участвали в Освобождението на града на 11 октомври 1912 г.

През XIX век Мехомия е един от центровете на грънчарството в българските земи

Освежаване на паметника чешма „Бог да прости“ в м. Препел посветена на загиналите в боевете на 15-18 юли 1913 г.

Братята Петър и Иван Каназиреви едни от основоположниците на химическата промишленост в България

Грънчарски курс в град Разлог 1926 / 1928 г.

ТРАДИЦИОННИ ПРАЗНИЦИ И ОБИЧАИ

Изключително е богатството на съхранените традиции, мелодии и багри в Разложко. В запазените до днес обичаи, обреди, словесен и песенен фолклор преобладават езически елементи и именно те придават своеобразен облик на местната материална и духовна култура

На 1 януари всяка година в Разлог е шумна веселба и истински празник.

Денят започва със сурвакането. Малки деца с украсени дрянови клони обикалят къщите и удрят с тях домакините, като им пожелават здраве, плодородие и късмет през новата година. В замяна получават подаръци, дребни пари и непременно орехи, за да бъдат здрави като тях.

Около 10.ч. сутринта започват кукерските игри. От седемте квартала на града излизат сборни групи от кукери, моми и ергени в народни носии, сурвакарски групи, мечкари с мечки, смешници и оркестър. Кукерите (чауши) са облечени в кози кожи, на главата с висок повече от метър калпак, завършващ с конска опашка.

Звънците (чановете) и тумбелеците се опасват с дебел кожен ремък около кръста. В ръцете си кукерите държат бичове, изработени от волска опашка.

Кукерите се движат на групи, които местното население нарича „старци“.

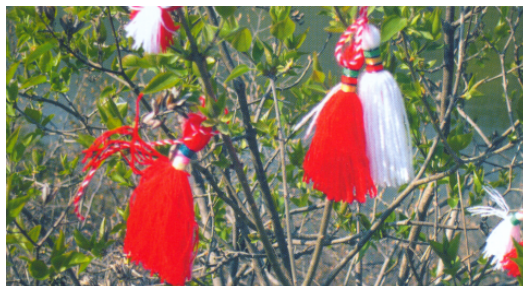
Те осигуряват плодородие и здраве. Хората във всеки квартал образуват свое хоро, което се вие около оркестъра. Кукерите пазят хорото.

Йордановден е измежду празниците, в който най-ясно се отразява преплитането на християнски с езически вярвания. Характерни моменти от празника са хвърлянето на кръста в реката, обредното обливане и къпане за здраве и плодородие. Хвърлянето на кръста става след празнична литургия. Младежи се хвърлят в ледените води да го извадят, след което обикалят къщите и получават дарове за здраве. Извършват се гадания по кръста. Вярва се, че ако той е покрит с лед, годината ще бъде плодородна.

Мартениците са символ на специфичен български обичай. Изработват се специално за 1 март, когато според народния календар започва новата стопанска година.

Те са вид амулет, който се носи през целия месец март. Мартениците задължително са от два пресукани конца – червен и бял. Според народното поверие те имат силата на слънцето и дават жизненост. Затова на всеки 1 март хора, животни и плодни дръвчета се закичват с мартеници. Носят се на видно място докато се появят щъркели или лястовици. После се похлупват с камък и след време по полепналите по тях животинки се

През първата седмица на март, в зависимост от църковния календар, се празнува **Сирница**. Според църковните канони, от този ден започва спазването на Великите пости и въздържането от млечни храни. В този празник ясно се откроява езическия пласт от обичайната обредност.

През деня на Сирни заговезни момчета и млади мъже насичат клони от хвойна. Събраното занасят в селището на специално избрано място. Хвойната се струпва на големи купи, които жителите на всеки квартал наричат „гаре“.

През деня се ходи на църква, а вечер се пали „гарето“ и хората се струпват около него. Хвойната гори със силен и ярък пламък. На фона на неизменно присъстващата музиката се оформя хоро.

Тодоров ден се празнува през втората седмица на март, в зависимост от църковния календар. Организиран се надбягвания с коне, теглене на товар. Участващите коне са украсени с пискюли и панделки. Награждава се най-бързия и най-силен кон.

Разлог и неговите деца

РАЗЛОЖКИ МЪДРОСТИ Razlog Wisdom(conceit)

Кой превари, той товари.

Кокошка му акъло изпила.

Майчина милост кантар я не фата.

Кой итрува, не струва.

Кой се присмее, че му се навее.

На чисто лице прах не пада.

От убаво се не бегува

Пред кум се вода не гази.

Рани душа да те слуша.

Стани ти от столо, да седне я.

Правината страда, ама си е правина.

Домашната сметка на пазара не излиза.

Дойде ли ти една беля, надай се на друга.

Здрав да е, на всичко се колай наожда.

Имаш ли църно на бело, не бой се.

Качува човек на куцо магаре.

Кой се фали, той не пали.

